

Foto: Ganspoel

Lesgeven aan jongeren met meervoudige beperkingen

Op bezoek in Centrum Ganspoel

Tijl De Bast

Wat is Centrum Ganspoel?

Centrum Ganspoel is een gespecialiseerd centrum voor de begeleiding van kinderen en volwassenen met een visuele (meervoudige) beperking. Die begeleiding gebeurt thuis, op school of op het centrum zelf. Daarvoor zijn er verschillende ondersteuningsvormen uitgebouwd. Ganspoel werkt daarbij nauw samen met de ouders en het netwerk van hun cliënten.

www.ganspoel.be

Het Centrum Ganspoel biedt een combinatie aan van onderwijs en (semi)residentiële opvang voor kinderen en jongeren met visuele en visueel meervoudige beperkingen. De school organiseert op dezelfde campus als het Multifunctioneel centrum (MFC) buitengewoon kleuter-, lager en secundair onderwijs. De leerkracht stemt daarbij het programma volledig af op de mogelijkheden en het tempo van elk kind. Daarom zijn de klassen klein, van 5 tot maximaal 8 kinderen. Ganspoel begeleidt ook buiten het centrum kinderen die les volgen in het gewoon onderwijs. Dit wordt georganiseerd vanuit hun ondersteuningsteam. Voor kinderen met een visuele beperking die schoollopen in het buitengewoon onderwijs buiten het type 6 bieden ze ook ambulante en mobiele ondersteuning (AMBO) aan.

Caleidoscoop ging op bezoek in het Centrum Ganspoel en sprak met Annemie Jaspers (klasleerkracht bij kinderen met ernstige meervoudige beperkingen), An De Greve (orthopedagoog, werkt zowel in het multifunctioneel centrum (MFC) als in het flexibel aanbodcentrum voor meerderjarigen met een handicap), An De Sterck (opvoedster), Annelies Meulemans (logopediste) en Sam Leys (directeur van de basisschool in Ganspoel)

We kunnen onze krachten bundelen en zijn zo veel sterker.

Kinderen met meervoudige beperkingen in Ganspoel

Caleidoscoop: Centrum Ganspoel is zowel een MFC als een school, en wel op dezelfde setting.

An De Greve: Dat is gegroeid. Toen ik hier begon in 1976 hadden we een medisch-pedagogisch instituut (MPI) en een type 6-school voor normaal begaafde kinderen met visuele beperkingen. Gaandeweg, doorheen de jaren '80, kregen we – dankzij factoren als de inclusiegedachte en de vooruitgang in de

Foto: Ganspoel

geneeskunde – meer en meer kinderen met meervoudige beperkingen. We hebben het altijd als vanzelfsprekend beschouwd dat ook kinderen met meervoudige beperkingen recht hebben op onderwijs. Dat is nooit in vraag gesteld.

Annemie: Geleidelijk is onze werking daarop afgestemd. In het begin kwamen die kinderen niet naar de klas, maar kwam de leerkracht in de leefgroep met hen activiteiten doen. Nu volgen ze mee de klassen.

Geen strikte scheiding tussen onderwijs en zorg

Caleidoscoop: Hoe werkt dat? Hoe maken jullie de combinatie onderwijs-zorg?

Annemie: Ik heb als juf een onderwijsprogramma voor kinderen met ernstige meervoudige beperkingen. Op sommige momenten sluit er een therapeut aan in

de klas. Afhankelijk van de activiteit kan dit een ergotherapeute, een kinesiste of een logopediste zijn. Als ik communicatie of belevingstheater geef, gebeurt dat in samenwerking met een logopediste. Bij andere klassen is er een ergotherapeute die meeloopt, bijvoorbeeld bij koken of bij het thema beleving. Dat zijn geen vaststaande koppelingen, maar wordt bepaald door de noden van de kinderen. Voor de therapeuten, die de kinderen vaak ook individuele therapie geven, is het ook goed om de kinderen eens in groep te zien.

Bij elk kind starten we met de beginsituatie te schetsen, te kijken waar de noden zijn en wat de doelen op langere termijn zijn, alles in overleg met het multidisciplinaire team. Zo kan het ook gebeuren dat ik in de leefgroep ga meehelpen een vieruurtje te geven, of dat begeleiders van de leefgroep naar de klas komen om mee te helpen bij een activiteit. Onderwijs en zorg zijn dus niet strikt gescheiden.

Deze kinderen stimuleren, hoe beperkt ook, loont. En ze hebben er nood aan.

An De Greve: Begin september zitten we met het multidisciplinair team (leerkrachten, leefgroepbegeleiders, therapeuten) aan de tafel en kijken we per kind wat de noden zijn. Samen bekijken we het wat, hoe en wanneer en worden de uurroosters samengesteld. Kind per kind wordt het programma besproken. Zo zorgen we voor een aanbod op maat van ieder kind.

Sam: Bij ons maakt elke leerling ook gebruik van het MFC, ook de kinderen die niet kiezen voor verblijf. Ook voor hen is er dus een aanvullend aanbod. Dat maakt dat we voor ieder kind een onderwijs- en welzijnsaanbod hebben.

Annemie: Kinderen die zich niet goed voelen of nood hebben aan een dutje, kunnen naar de leefgroep. Ook kinderen die niet op internaat zitten. Kinderen die wel op internaat zitten en nood hebben om eens uit te slapen, komen soms later naar de klas.

An De Greve: Sommige kinderen kunnen per dag maar een beperkt aantal momenten in de klas aan. Wel, die komen enkel die momenten. Het is echt op maat van het kind. We kunnen hun ritme volgen. Zo krijgen ze een bepaald aanbod wanneer ze eraan toe zijn, het aankunnen en er het meest voor openstaan. Hen stimuleren, hoe beperkt ook, loont. Ze hebben er nood aan. Ook kinderen met meervoudige beperkingen kunnen zich vervelen als ze te weinig aanbod krijgen.

Overleg is belangrijk

Caleidoscoop: Loopt alles altijd vlot?

Annemie: Er zijn altijd dingen die beter kunnen. Er is veel overleg nodig als je op deze manier samenwerkt en dat is niet altijd gemakkelijk te organiseren als je met twee settings zit: onderwijs en zorg. De overleguren van de leefgroepbegeleiders sluiten niet altijd aan op het klasoverleg en vice versa. Dat lijkt niet overkomelijk, maar in de praktijk

merken we dat samenzitten met beide teams niet altijd vanzelfsprekend is.

An De Sterck: Het multidisciplinair overleg leggen we per schooljaar vast. Dat houdt het overleg in dat we begin september houden om het weekrooster per kind op te stellen. Daarnaast is er voor ieder kind een uitgebreid multidisciplinair overleg samen met de ouders. Er is ook het tweewekelijks klasoverleg (leerkracht, therapeuten, ortho) en er is wekelijks in het uurrooster van de leerkracht een mogelijkheid tot overleg met leefgroepbegeleiders voorzien. Een extra multidisciplinair overlegmoment rond een kind is, zoals Annemie aangeeft, niet vanzelfsprekend. Maar voor alle duidelijkheid: als er nood aan is, komen we wel met heel het team samen hoor. Maar dat is dan vaak als er zich problemen voordoen.

Sam: We hebben tijd te kort, maar ook handen. Leerkrachten gaan de kinderen 's ochtends halen in de leefgroep. Dat is een grote tijdsinvestering die we niet kunnen vragen aan de leefgroep, aangezien zij ook verbonden zijn aan verschillende klassen. Bij deze doelgroep is een paar extra handen altijd welkom.

Onderwijs en zorg zijn niet strikt gescheiden.

Caleidoscoop: Lukt het om vlot informatie over leerlingen uit te wisselen tussen de school en leefgroep?

Annemie: Dat gebeurt natuurlijk wanneer we afspraken maken, maar doorheen het jaar verloopt dat vooral informeel. Als ik merk dat een leerling bijvoorbeeld tot rust komt als hij iets met snaren kan doen, dan geef ik dat natuurlijk door aan de leefgroep. Doordat de afstand zo klein is, kunnen we gemakkelijk zulke kleine tips uitwisselen.

Annelies: Je moet bij deze kinderen, van wie er heel wat niet kunnen spreken, vaak aan kleine signalen aflezen wat ze bedoelen en of er iets aan de hand is. Het is vaak interpreteren. Doordat we op sommige momenten samen een activiteit begeleiden, kunnen we samen naar de

betekenis van hun signalen zoeken.

Annemie: Er wordt zeer veel overlegd, maar het meest kom je nog te weten 'tussendoor'. Zo wordt het ons verteld als een kind niet goed heeft geslapen of als we ergens op moeten letten.

We kunnen het ritme van de kinderen volgen.

Caleidoscoop: Zit daar de meerwaarde van jullie Centrum?

Annemie: Ja. Doordat je therapeuten, opvoedsters en leerkrachten laat samenwerken, is de gedeelde expertise zeer groot. Iedereen heeft zijn kennisgebied, je leert van elkaar en je neemt dingen over van elkaar doordat je samen in de klas staat en samen in de leefgroep staat. Ik leer ook op welke manier de kinderen eten, doordat ik mee in de leefgroep ga. Dat neem ik mee in de klas.

An De Greve: Een plus een is drie. We kunnen onze krachten bundelen en zijn zo veel sterker. Je vormt elkaar, ieder vanuit zijn eigen inbreng.

Annemie: Een ander groot voordeel is ook de medische dienst, waar wij als leerkracht ook altijd een beroep op kunnen doen. Want bij deze kinderen zijn vaak medische handelingen nodig die je als leerkracht niet mag uitvoeren.

Erkenning graag

Caleidoscoop: Botsen jullie soms op de regelgeving?

Sam: Stel je voor dat hier een onderwijsinspecteur zou komen die echt volgens de regelgeving komt kijken: 'Het is half negen, de bel gaat ... waar zijn de kinderen?' Zo werken wij niet. Als een kind slecht geslapen heeft of zich niet lekker voelt, dan blijft het in de leefgroep in plaats van naar de klas te gaan. Maar naast het prachtige werk dat geleverd wordt in de leefgroepen, geeft onderwijs een toegevoegde meerwaarde. En dat zou op die manier ook erkend moeten worden. Die geïntegreerde werking is zo belangrijk voor deze kinderen.